

Ett rart säteröre i bedrövligt skick

Ett säteröre från 1629 salufördes på Tradera under våren 2023. Myntet var i bedrövligt skick och gick inte att katalogisera utan vidare – främst på grund av att åtsidans rikssköld till stor del täcktes av en stampklump.

Säteröre 1629 – ett svåranalyserat exemplar

Följande information kunde fastställas vid en första observation

5a

Kungakrona typ 5a

13

Frånsidekrona 13

Korta pilfjädrar

4

Prydnaden kl 12
på frånsidan är
troligen typ 4

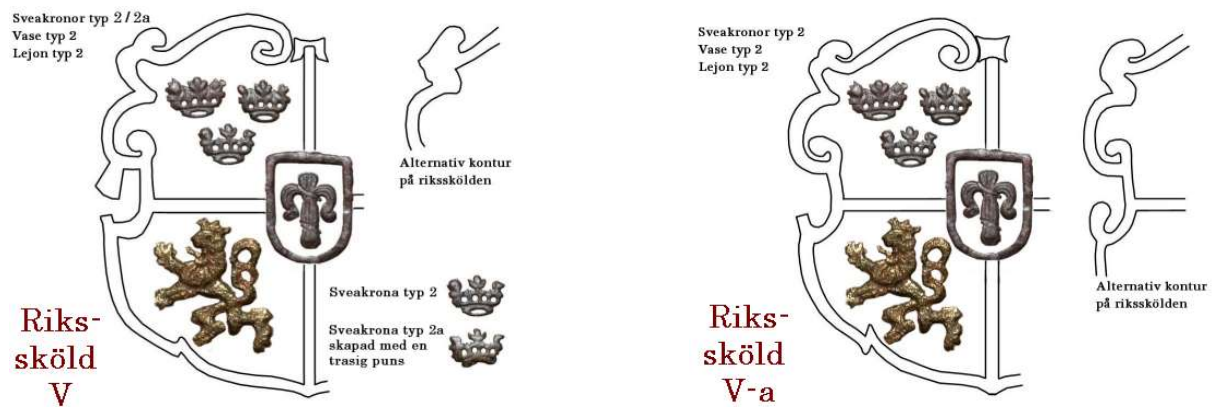
Kvar att fastställa innan myntet kan katalogiseras är

- typ av rikssköld – (till stor del täckt av en stampklump).
- åtsidans omskrift – (endast läsbar partiellt pga att myntet är ett kantex).
- frånsidans omskrift – (delvis otydlig pga svagprägling).

För att komma tillrätta med detta mynt krävs stor noggrannhet och ett metodiskt tillvägagångssätt. Någon liten gissning måste antagligen göras, men endast om gissningen är väl underbyggd kan den accepteras.

Riksskölden

Rikssköldens övre kontur ger oss ledtrådar. Två rikssköldar kan komma ifråga.

Frågan är således om skölden har ”tofs” eller om den saknar ”tofs”.

Går det att identifiera någon ”tofs” på riksskölden? Nej inte utan vidare. Vi kan se att stampklumpen är mer utbredd på vänstersidan än på högersidan. Kanske finns det en möjlighet att på högersidan fastställa avsaknaden eller förekomsten av ”tofs”.

Låt oss kika på myntet CS 72b som har sköldtyp V, dvs sköld med ”tofs”. Från detta mynt hämtar vi konturen av rikssköldens högra sida.

Säteröre CS 72b. Fokus läggs på högra delen av rikssköldens kontur.

Vi tar den aktuella delen av rikssköldens kontur och flyttar över den på myntet som ska analyseras.

En del av rikssköldens kontur från mynt #72b har överförts till det aktuella myntet.
Vi kan nu se att sköldens högersida har en tofs.

Förfarandet har gjort det möjligt att fastställa sköldtyp V för det aktuella myntet.

Åtsidan omskrift

På grund av att myntet är ett kantex är delar av åtsidans omskrift inte läsbar, men vi kan gissa att det står ADOLP D G på den del av mynten som hamnat ”utanför kanten”. Detta är ingen vågad gissning. Just denna lydelse är mycket vanlig i åtsidornas omskrifter för den aktuella myntgruppen.

Således får vi fram att åtsidan har följande omskrift

GVST [ADOLP D G] SVEC GOT VAN REX M P F

Frånsidan omskrift

Frånsidans omskrift är lite besvärligare att komma tillrätta med. Här kommer ett resonemang att användas som förhoppningsvis ska leda till att lydelsen kan fastställas.

Efter CVPRE och före M D C är det svårt att se vad det står i sin helhet. Ordet ARENS går dock att läsa. Efter CVPRE går det möjligen också att identifiera ett D och därefter finns delar av ett A. Eftersom det finns två ytterligare teckenpositioner, kan det antingen stå DA () LARENS eller DAL () ARENS.

En krumelur står före A i ARENS. Den kan antingen vara ett L eller ett myntmästarmärke. Av krumelurens form att döma är det mindre troligt att det är ett L. Troligen är det ett myntmästarmärke. Eftersom krumeluren dessutom befinner sig kl 6 i omskriften är det högst sannolikt att det är ett myntmästarmärke. Frånsidans omskrift blir därmed

MONETA : CVPRE : DAL () ARENS : M : D C : XXIX

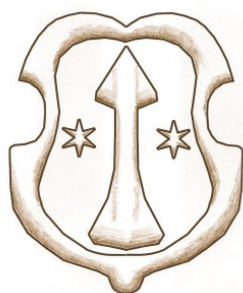
Denna omskrift passar in på myntet CS 69 i Castenhag-Skripunovs sammanställning.

Förslag till klassificering

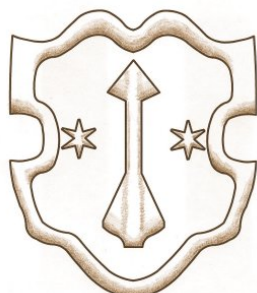
Vi har nu så pass mycket information att vi kan våga oss på en klassificering. Det finns inget mynt i Castenhag-Skripunovs sammanställning som passar in på beskrivningen. Det får bli ett nytt CS-nummer – förslagsvis CS 69 ½.

Myntmästarmärket (pilskölden)

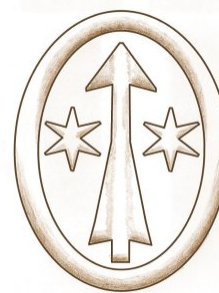
Kvar står att identifiera typ av myntmästarmärke. Följande tre typer förekommer på mynt från Säter år 1629.

MM1

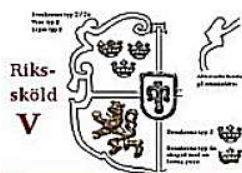
MM3

MM4

Om vi går till Castenhag-Skripunovs sammanställning finner vi att hela myntgruppen CS 67a – CS 72b har myntmästarmärke MM3. Dock inte CS 71 som saknar myntmästarmärke. Hypotesen blir därför att i det aktuella fallet är det MM3 som gäller.

En ytterligare hypotes är att mynten CS 69 och CS 69½ har präglats med samma fränsidevals, vilket i så fall styrker att det aktuella myntet är försett med myntmästarmärke MM 3.

utan NOVA + korta pilfjädrar

kunga- krona	fränside- krona	ord i fränsidans omskrift	ord i åtsidans omskrift	MM	frs prydn	valör format	prydnad mellan krona och RS	vals- ställ- ning	ytterligare detaljer	rari- tet	ref nr
		CVPR	DALA () RENS	SVEC GOT	MM3	4	1 ÖR	finns		R	67a
										R	67b
		CVPRE	DA () LARENS	SVEC GOT	MM3	4	1 ÖR			XR	68
			DAL () ARENS	SVE GOT	MM3	4	1 ÖR			R	69
		CVPREA	DA () LARENS	SVEC GOT	MM3	4	1 ÖR			XR	70
		CVPREA	DALARENS	SVE GOT	MM sakn	4	1 ÖR			XR	71
							1 ÖR			R	72a
		CVPREA	DA () LAREN	SVEC GOT	MM3	4	-1 - ÖR			R	72b

Myntgruppen CS 67a – CS 72b. Här tycks det aktuella myntet höra hemma.

Presentation av frånsidan för mynt CS 69

Frånsidan för mynt CS 69 skulle kunna vara präglad med samma frånsidevals som mynt CS 69 ½

Sammanfattning av iakttagelser

Kungakrona 5a
Rikssköld V

Frånsidekrona 13
Utan NOVA + korta pilfjädrar
Prydnad kl 12 typ 4.
Myntmästarmärke MM3

Myntet har stora likheter med mynt CS 69. Det som skiljer dessa bägge mynt åt är SVE respektive SVEC i åtsidans omskrift.

Med den sammantagna informationen får myntet beteckningen CS 69½. Vi föreslår också att myntet får raritetsbeteckningen R, dvs samma som CS 69.

Avslutande kommentar

Någon kanske undrar om det tillvägagångssätt som här beskrivits är det normala vid klassificering av Gustav II Adolfs runda kopparmynt. Svaret är – *ja i stort sett*. Det kan dock tilläggas att ibland är viss information uppenbar, och då blir det lite enklare. I några få fall är Gustav II Adolfs runda kopparmynt välpräglade. Om då också konserveringsgraden är god går klassificeringen ”som en dans”. Det kanske ska tilläggas att det främst är mynten från Säter som kräver stor arbetsinsats.

Referensinformation

Sammanställningen för Gustav II Adolf kopparmynt finns publicerad på Sonesgårdens hemsida <https://sonesgarden.se/GIIA-sidan.html>

Dokumenthistorik

2023-05-11 Dokumentet skapat.

2024-01-06 Rättat ett fel. Tre bilder av myntmästarmärken från 1629 visas. Bilden längst till vänster är rätt, men i bildtexten stod det tidigare MM2, vilket naturligtvis var fel.